

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

L'aigua de Vilajuïga: una història amb final feliç

Durant molts estius he esmorzat, dinat i sopat amb aigua de Vilajuïga. Des de Palau-saverdera, era un cop de cotxe anar al poble veí, amb la caixa verda d'ampolles reciclables, i canviar-la per una de nova al mateix recinte on brollava i s'embotellava, una mena de balneari decadent i casolà, amb uns jardins que intuïes que dècades enrere havien tingut una vida agradable. Tot això es va acabar el 2017: el centenari negoci va tancar aquell juny. A casa encara vam conservar una caixa que, esclar, va durar poc. Aquest serà el cinquè estiu sense aigua de Vilajuïga, que sortosament va renéixer aviat de la mà dels empresaris Grifols, però convertida en producte de luxe: 2,6 euros el litre. En continuem bevent, esclar, però en ocasions especials.

Cristina Masanés, de la mà de l'editorial Gavarres, és l'autora del llibre *Vilajuïga, l'aigua*, que explica la seva història i resurrecció. Amb pròleg de Rafel Nadal i epíleg de Ferran Adrià, és un relat amb final feliç, quasi miraculós, dels que passen poques vegades en la vida real. Si l'empresari Víctor Grifols no s'hagués commogut pels plors de Francina Compte a TV3 quan es va anunciar la fi de l'establiment, la popular aigua mineral i medicinal amb un toc lleuger de gas i un gust inconfusible tornaria a circular només subterràniament pels

darrers contraforts pirinencs del cap de Creus, a la serra de Verdera.

La primera anàlisi científica data del 1903, de la mà del pioner doctor Benet Oliver-Rodés. El 1902 Ramon Margineda, un ambiciós i espavilat agent de duanes de Portbou procedent de Cardona i casat amb una noia de Vilajuïga, Carme Pla, havia adquirit els terrenys d'on sorgia l'aigua. El permís per a la comercialització va arribar el 1904. A les etiquetes s'hi va dibuixar el castell de Quermançó, el de la llegendària comtessa que no

més menjava el moll de l'os, cosa que la va portar a la ruïna: "Si hagués sabut que el pa amb tomàquet era tan bo, encara seria la comtessa del castell de Quermançó". Potser el moll de l'os el combinava amb aigua de Vilajuïga, no?

Amb parada de tren al poble, en aquells inicis

del segle XX aviat va començar a arribar gent benestant a prendre aigües, sobretot a l'estiu, tot i que el balneari inicialment projectat mai es va arribar a fer. En paral·lel, s'iniciava la venda de l'aigua amb èxit arreu del país i més enllà. El 1915, a Vilajuïga, a més del Gran Hotel Central (seria bombardejat i destruït durant la Guerra Civil), ja

hi havia quatre fondes. El 1917 Aigua de Vilajuïga patrocinava la primera Volta a Catalunya d'automobilisme i el 1929 s'anunciava als tramvies de Barcelona i a l'Exposició Internacional.

En caixes de fusta, es transportava primer en vaixells i anys després en tren. La publicitat remarcava els seus beneficis per a l'estómac, els ronyons i el fetge. Els primers anuncis els va concebre Antoni Utrillo, al qual va rellevar l'italià Leonetto Capiello, autor de campanyes per a Cinzano, Campari, Nestlé o Toblerone. Dalí en bevia habitualment i anys després l'editor Jaume Vallcorba n'era un consumidor devot. Pla, més donat a l'alcohol, tanmateix també l'elogiava.

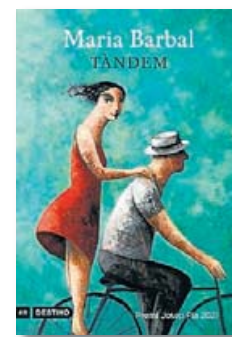
Els envasos de vidre retornables es van mantenir en l'època del plàstic. L'envàs actual, a càrrec de l'estudi MOS, va guanyar el 2020 un premi Delta de disseny industrial. Totes les instal·lacions han estat renovades i ampliades, en un subtil diàleg entre tradició i modernitat. El nou pou és a 72 metres de profunditat i a l'antic pou gran s'hi ha fet una cripta amb auditori, l'Espai Misteri.

Però quin és el misteri d'aquesta aigua? Lleugerament picant, com d'agulla, sense gas afegit, surt a una temperatura constant de 16 graus. Amb un punt de salada i ferruginosa, també conté petites quantitats de potassi, sodi, fluor i liti, minerals que fan que sigui diürètica, i molt calci i magnesi, que ajuden a enfortir l'esquelet. Tasteu-la, i ja em direu el què... ♦♦

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] **Tàndem**

MARIA BARBAL

Destino
176 pàgines i 18,90 € 2/24

[2] **La dona de la seva vida**

XAVIER BOSCH

Columna
510 pàgines i 21,90 € 8/16

[3] **Esclaus del desig**

DONNA LEON

Edicions 62
334 pàgines i 19 € 3/5

[4] **Una vil·la a Florència**

WILLIAM SOMERSET MAUGHAM

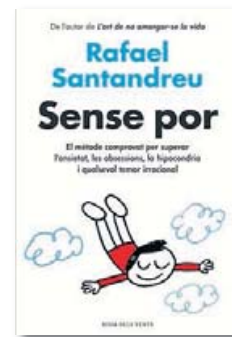
Viena Edicions
176 pàgines i 16 € 1/2

[5] **El vincle més fort**

KENT HARUF

Periscopi
288 pàgines i 18,90 € 6/4

NO-FICCIÓ

[1] **Sense por**

RAFAEL SANTANDREU

Rosa dels Vents
304 pàgines i 18,90 € 4/4

[2] **Per què ser feliç quan podries ser normal?**

JEANETTE WINTERSON / Periscopi

258 pàgines i 17 € 1/2

[3] **Diètaris**

STEFAN ZWEIG

Quaderns Crema
554 pàgines i 32 € 3/2

[4] **Entre el dolor i l'esperança**

JORDI PUJOL / Proa

356 pàgines i 20,50 € 2/5

[5] **Intrigues i poder al Vaticà**

VICENÇ LOZANO / Pòrtic

464 pàgines i 19,50 € 8/20

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] **Hay momentos que deberían ser eternos**

MEGAN MAXWELL / Planeta

480 pàgines i 16,05 € 1/2

[2] **Sira**

MARÍA DUEÑAS

Planeta
642 pàgines i 22,90 € 2/12

[3] **Lo que la marea esconde**

MARÍA ORUÑA / Destino

416 pàgines i 20,90 € 3/4

[4] **Antigua sangre**

JOHN CONNOLLY

Tusquets
608 pàgines i 21,90 € -/6

[5] **En plena noche**

MIKEL SANTIAGO

Ediciones B
672 pàgines i 21,90 € 7/5

NO-FICCIÓ

[1] **Cuaderno Blackie Books**

DIVERSOS AUTORS / Blackie

80 pàgines i 12,90 € 2/3

[2] **El humor de mi vida**

PAZ PADILLA

Harper Collins
272 pàgines i 18,90 € 1/14

[3] **El rey al desnudo**

ERNESTO EKAIZER

Ediciones B
464 pàgines i 22,90 € 4/3

[4] **Cuaderno Golden**

DIVERSOS AUTORS

Blackie Books
96 pàgines i 12,90 € 7/2

[5] **Sin miedo**

RAFAEL SANTANDREU

Grijalbo
304 pàgines i 18,90 € 6/4

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

Pro-drets humans, prodrets humans o pro drets humans

El guionet o l'interrogant d'obertura són dos signes auxiliars a què hauríem de poder recórrer quan ens ajuden a fer més clar i llegidor el que escrivim. Seria bo, doncs, que els regulés una norma oberta, discrecional. Són, tanmateix, dos dels punts normatius que han suscitat més pamflets i tuits insultants i amenaçadors. Potser per això, per no esvalotar el galliner, l'IEC ha retocat (14-5-21) fent-ne ben poca difusió la norma del guionet que va establir el 2016 a l'apartat 4.3.1. de l'OIEC: abans deia que havíem d'escriure "ex-primer ministre" o "pro-drets humans" i ara diu que cal escriure "ex primer ministre" o "pro drets humans".

El canvi subscriu la idea –defensada en aquesta secció i aplicada per l'ARA– que la millor manera de mos-

trar que un prefix no afecta la paraula següent sinó el grup de paraules següent no és unir-lo amb guionet al primer mot del grup sinó separar-lo amb un espai (tal com ja establí la RAE per al castellà). L'EsAdir (TV3), en canvi, opta per enganxar-lo sempre "per simplificar i evitar asimetries". I així propugna escriure –sorprenentment (i més en textos per ser llegits)– "prodret de vaga" o "prodrets humans". El cas de *pro* és curiós, perquè el DIEC2 el recull com a preposició davant de nom

EL GUIONET ÉS UN SIGNE AUXILIAR A QUÈ PODEM RECÓRRER, I EL SEU ÚS HAURIA DE SER, EN PART, DISCRECIONAL

("pro presos") i com a prefix davant d'adjectiu ("proamericà") i, en canvi, l'OIEC –obviant-ho– hi veia el 2016 ("pro-dret de vaga") i hi veu ara ("pro dret de vaga") també un prefix davant de nom.

L'EsAdir té raó en una cosa: la norma no és simple. Per aplicar-la, l'usuari ha de poder precisar si el prefix s'uneix primer a un mot i després el mot prefixat s'integra al grup o sintagma, o bé s'uneix al sintagma directament. Segons l'OIEC, seguint aquest criteri, cal escriure "subdirector general" i "ex primer ministre". La subtilitat és excessiva. Per a mi, la millor norma –un cop explicada la teoria– seria la que acaba conclouent (per fer-ho simple): "El prefix es pot separar quan separant-lo es llegeix millor, s'entén millor, el que es vol dir". Com a "pro drets humans". ♦♦